

Nr 263.

Av fru **Alvén m. fl.**, om höjning av anslaget till nykterhetsnämndernas verksamhet.

Att alkoholmissbruket är en av de största lyckofördärvarna för de svenska hemmen, torde ej kunna förnekas. Antalet människor i vårt land, som äro hemfallna åt ett förödande alkoholmissbruk, kan räknas i flera tiotusental. De indirekta offren, hustrur och barn, mödrar, fäder och andra anhöriga, som ofta drabbas hårdare av olyckan än missbrukarna själva, äro än talrikare, men på grund av att de ofta iakttä förtegenhet om sitt onda öde har man ingen möjlighet att ens tillnärmelsevis ange deras antal i exakta siffror. En människa med livserfarenhet kan dock inte hysa något tvivel om att missbruket av alkohol är orsaken till ofantligt mycket lidande och alltjämt förstör såväl friden som ekonomien i ett stort antal av våra svenska hem.

Det måste vara en angelägenhet av högsta vikt för det allmänna såväl som för varje enskild ansvarskännande medborgare att söka minska alkoholmissbrukets omfattning och lindra dessa oförskyllt lidandes lott. Mycken uppmärksamhet och mycken möda ha också ägnats åt alkohollagstiftningen, och statsmakterna ha visat stort intresse för densamma. Men det är inte nog med att genom lagstiftning skapa förutsättningar för en verksam kamp mot alkoholmissbruket, tillämpningsorganen måste också göras skickade för denna kamp. Detta synes även ha stått klart för riksdagen, då denna år 1921 med anledning av motioner beslöt efter den tidens måttstock rätt betydande anslag till nykterhetsnämndernas verksamhet. Insikten om att de kommunala nykterhetsnämnderna för att kunna fylla sin uppgift och verksamt bedriva sitt arbete måste ha stöd och hjälp från staten var också drivkraften vid 1938 års åtgärd att skapa de statliga länsnykterhetsnämnderna.

Dessa åtgärder från 1921 och 1938 kunna dock betraktas endast som ansatser till det som verkligen erfordras, nämligen en effektiv samhällsorganisation för kampen mot alkoholmissbruket och med möjlighet att ge en mer omfattande och verklig hjälp åt dess offer. Nykterhetstillståndet har enligt ostridiga vittnesbörd starkt försämrats under de senaste åren. Alltjämt tillkomma nya offer, och nya hem skövlas genom alkoholmissbrukets följder: ekonomisk misär, ofrid och våldshandlingar. Samtidigt flöda statens alkoholinkomster allt rikare. Tidpunkten för en grundlig omprövning av statens ansvar i detta avseende torde otvivelaktigt vara inne. Därvid måste man i första hand söka komma till rätta med alkoholmiss-

brukarna genom förebyggande åtgärder. Därigenom besparas också vederbörande familj det ständiga lidande, som husfaderns dryckenskap åsamkar dess medlemmar, och även den såväl ekonomiska som sociala katastrof hans intagande på alkoholisthem vanligen medför. Det finns emellertid tusentals och åter tusentals alkoholister, som icke kunnat bli föremål för övervakning, denna den effektivaste av nykterhetsnämndernas förebyggande åtgärder, därför att nämnderna saknat erforderliga ekonomiska resurser för ändamålet. Erfarenheten och tillgänglig statistik ha också visat, vad några års ostört supande kan innebära i fråga om förfall i materiellt och andligt avseende för alkoholmissbrukaren själv och hans familj. Beklämmande är därför att staten med sina flödande alkoholinkomster hittills dragit sig för att offra den ringa tribut, som erfordras för att ge de uppfostringsbara alkoholmissbrukarna jämte deras familjer den chans till bättre liv, som en ordnad övervakningsverksamhet öppnar.

Kan en sådan övervakning icke ske och blir vederbörande icke heller på annat sätt återförd till en ordentligare livsföring, kommer förr eller senare den stund, då han är i behov av vård på ett alkoholisthem. En svår fråga för nykterhetsnämnden är då familjens försörjning under den tid, husfadern är intagen å anstalt. I sådana fall, då familjen skulle komma att ligga fattigvården till last, underlåter nykterhetsnämnd ofta av hänsyn till kommunens ekonomi att ingripa på erforderligt sätt. Från viss synpunkt sett kan ju en dylik underlåtenhet anses berättigad, enär kommunens kostnader för de hemmavarande i sådana fall kunna bli mycket kännbara, särskilt då det är fråga om en mindre kommun. Att av ekonomiska skäl låta en människa ostört fortsätta att missbruka alkohol till skada för sig själv och de sina är emellertid icke blott dålig moral utan även i längden dålig ekonomi. Det faktum att sådana felaktiga hänsynstagen likväl göra sig gällande utvisar, att det föreligger en felkonstruktion på någon punkt. Detta fel ligger däri, att det är kommunerna, vilka ju icke ha någon inkomst av alkoholförsäljningen, som dock ha att bestrida kostnaderna för dessa följder av alkoholmissbruket. Det är sannernligen hög tid att detta förhållande snarast rättas till. Enklast låter detta sig göra därigenom, att statsanslaget till nykterhetsnämndernas verksamhet får omfatta även de utgifter, som annars skulle utgå i form av fattigvårdsunderstöd för försörjningen av anhöriga till personer, intagna på alkoholistanstalt. I denna försörjning bör då även få inräknas den vård å vilohem eller liknande, som den utpinade hustrun kan vara i trängande behov av, eller de övriga åtgärder, som äro påkallade för att ge hustru och barn hälsa och livsmod åter, tills maken-fadern kommer tillbaka och möjlighet föreligger att ånyo bygga upp ett lyckligare hemliv. Att denna hjälp icke skall ha fattigvårdskaraktär — alltså icke vara föremål för återbetalningsfordran — är självklart.

Ett åtagande av staten att övertaga dessa utgifter — som måste sägas vara statens moraliska skyldighet i lika hög grad som beträffande de direkta kostnaderna för nykterhetsnämndernas verksamhet — har icke alltför stor statsfinansiell räckvidd. Hela antalet fall, där ett sådant åtagande skulle ha medfört utgifter för staten, uppskattades under 1943 till omkring 500. Om man räknar med en genomsnittlig utgift av 500 kronor per understödsfall, skulle således ett belopp av 250 000 kronor för detta ändamål visa sig tillräckligt. Ett sådant ekonomiskt stöd av staten till de kommunala nykterhetsnämnderna komme att väsentligt öka deras förmåga att på ett humant och i görligaste grad effektivt sätt fullgöra sina uppgifter. Att de därvid även behöva ökat stöd från länsnykterhetsnämndernas sida, visar erfarenheten. Genom detta samarbete, i vilket såväl statsmakterna som kommuner och enskilda medborgare deltaga, kan man ha anledning hoppas, att interneringen av alkoholister skall ge ett bättre resultat och att framför allt de oskyldiga offren för alkoholmissbruket, huvudsakligen hustru och barn, skola få bättre hjälp och vård. Därigenom beredes också större möjlighet för såväl den internerade som hans familj att återupprätta hemlivet och åt sig skapa en ny och bättre framtid.

Med åberopande av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta vidtaga sådan ändring i grunderna för understöd till nykterhetsnämnderna, som möjliggör för dessa att i ömmande fall av beviljat statsanslag och utan karaktär av fattigvård ge försörjning och vård åt på grund av alkoholmissbruk internerad persons anhöriga, samt att anslaget till nykterhetsnämndernas verksamhet för ovannämnda syftemål höjes med 250 000 kr. utöver det i propositionen angivna anslaget.

Stockholm den 22 januari 1944.

Hildur Alvé.

Märta Öberg. Blenda Björck. Ebon Andersson,
Malmö.

Signe Linderöth-Andersson. Elin Eriksson. Ruth Gustafson.

Hildur Nygren. Anna Ronnebäck. Hildur Humla.

Sigrid Ekendahl. Hanna Rydh Munck af Rosenschöld. Olivia Nordgren.

Kerstin Hesselgren. Judith Olsson. Hulda Skoglund-Lindblom.

Ellen Svedberg. Disa Västberg. Elsa Johansson.